

Hvilke muligheder for hjælp har forældre til hjemmeboende voksne med nedsat funktionsevne?

Et antal voksne med nedsat funktionsevne er fortsat hjemmeboende hos forældrene af forskellige årsager. Nogle er hjemmeboende, indtil de er parate til at flytte hjemmefra som måske 19-20-årige ligesom andre unge uden nedsat funktionsevne. Andre igen er hjemmeboende, fordi de venter på, at der bliver plads i et botilbud. En gruppe af voksne med nedsat funktionsevne bor hjemme hos forældrene, fordi de selv og forældrene ønsker det.

Her på Filadelfia møder vi ofte forældre til sidstnævnte gruppe, der har behov for at få noget at vide om, hvilke muligheder der er for at få hjælp fra kommunen i forhold til aflastning m.v. Det sætter jeg fokus på i denne vejledning.

Forældrenes forpligtelse ophører ved det 18. år

Når unge bliver 18 år, har forældrene ikke længere pligt til at forsørge dem. Ligeledes opnår de unge selvstændige rettigheder til at søge om ydelser efter bl.a. serviceloven. Juridisk set har forældrene ikke længere forpligtelser over for den unge, når pågældende bliver 18 år.

Men forældre til voksne med nedsat funktionsevne oplever selvfølgelig fortsat - som alle andre forældre - at have et moralsk ansvar for, at deres "barn" får et så godt liv som muligt som voksen. Nogle gange oplever jeg, at enkelte kommuner udnytter dette og ikke giver forældrene den lovpligtige hjælp ud fra opfattelsen: "forældrene tager sig af problemet".

Kommunens forpligtelse

En voksen med nedsat funktionsevne, der har behov for hjælp i det daglige, er først og fremmest kommunens ansvar.

Det fremgår af Lov om social Service § 81, at kommunen skal tilbyde en særlig indsats til voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer. Formålet med indsatsen er bl.a. at forebygge, at problemerne for den enkelte forværres og at forbedre den enkeltes sociale og personlige funktion samt udviklingsmuligheder.

Efter lovens § 82 skal kommunen yde hjælpen i overensstemmelse med formålet til personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, der ikke kan tage vare på deres egne interesser, uanset om der foreligger samtykke fra den enkelte. Kommunen skal påse, om der er pårørende eller andre, der kan inddrages i varetagelsen af interesserne for en person med betydelig nedsat psykisk funktionsevne.

Endelig skal kommunen være opmærksom på, om der er behov for at bede statsforvaltningen om at beskikke en værge efter værgemålsloven.

Hvis forældrene "blot" ønsker at være forældre

Ankestyrelsen slår i principafgørelse 39-09 fast, at en hjemmeboende voksen datter, der ikke har nære pårørende, som tilkendegiver at ville passe vedkommende, har krav på personlig hjælp, omsorg og pleje efter servicelovens bestemmelser herom (bl.a. § 83) samt den øvrige sociale lovgivning. I den konkrete sag havde den hjemmeboende ret til hjælp 24 timer i døgnet.

Ankestyrelsen lagde bl.a. vægt på, at datteren og hendes forældre ønskede, at hun blev boende i hendes forældres bolig, efter hun var fyldt 18 år. Kvindens forældre ønskede ikke længere at passe hende, men ønskede alene at være forældre for hende.

Ankestyrelsen fandt, at servicelovens bestemmelser om afløsning og aflastning (§ 84) alene finder anvendelse,

"når en ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende tilkendegiver at ville passe en person med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne"

Det fremgår i øvrigt af afgørelsen, at datteren altid havde boet hjemme hos sine forældre. Det ønskede hun fortsat at gøre efter det fyldte 18. år. Det fremgår ligeledes af afgørelsen, at det daværende sociale nævn bl.a. fastslog:

- Kommunen kunne ikke kræve, at kvindens forældre skulle stå til rådighed og varetage pasning og pleje af hende.
- Kommunen kunne ikke stille krav om, at modtageren af hjælpen skulle tage ophold i anden boligform, hvis hjælpen oversteg et vist niveau. Bevilling af den nødvendige hjælp var ikke betinget af ophold i et botilbud.

Eksempel: Aflastning og afløsning

Efter servicelovens § 84 har kommunen pligt til at sørge for tilbud om afløsning eller aflastning til ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende, der passer en person med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Kommunen kan også tilbyde personer, der har et behov herfor, tilbud om et midlertidigt ophold i en almen plejebolig eller i en plejehjemsplads. I Vejledning om hjælp og støtte efter service-loven er det anført i pkt. 83: *"Det kan være en stor belastning - både fysisk og psykisk - at passe en plejekrævende person i hjemmet. En familie eller en person, der passer en pårørende med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne i hjemmet, kan derfor - efter en konkret, individuel vurdering af behovet - tilbydes afløsning eller aflastning efter § 84.*

Denne form for hjælp kan være en forudsætning for, at den plejekrævende person kan blive boende i hjemmet. ... Afløsning gives i hjemmet, mens aflastning gives uden for hjemmet, f.eks. i form af tilbud om dag-, nat- eller døgnophold i plejehjem eller plejebolig."

Eksempel: Afløsning i hjemmet i form af rengøring

Forældre eller andre nære pårørende, der i hjemmet passer en person med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, skal tilbydes afløsning i hjemmet efter servicelovens § 84. Hjælpen kan bestå af hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet, samt personlig hjælp, pleje og omsorg.

En borger kan få afløsning i hjemmet i form af praktisk hjælp, f.eks. til rengøring. Det fremgår af principafgørelse 3-18, hvori det også er anført, at afløsning kan gives uafhængigt af, om betingelserne for at få hjælp efter § 83, om personlig hjælp og pleje og hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet, er opfyldt.

Eksempel: Socialpædagogisk bistand

Nogle forældre med en hjemmeboende voksen med nedsat psykisk funktionsevne har et ønske om at undgå, at der måske dagligt kommer medarbejdere fra kommunen i deres hjem. Ikke fordi forældrene ikke vil samarbejde med kommunen, men eksempelvis fordi de

finder, at den hjemmeboende ikke kan rumme det, eller fordi forældrene selv oplever det som forstyrrende med medarbejdere udefra.

I DUKH har vi set eksempler på forældre, hvor den ene har modtaget tabt arbejdsfortjeneste på fuld tid efter service-lovens § 42 i mange år, og hvor forælderen i en overgangsperiode fortsat ønsker at varetage visse opgaver som f.eks. ledsagelse til læge og hospital, uanset at den unge er fyldt 18 år.

Oftest får forældrene afslag på hjælp efter servicelovens § 85 til sådanne opgaver, idet kommunen henviser til, at det skal være kommunens egne bostøtte medarbejdere, der varetager opgaven. I DUKH ser vi ikke noget til hinder for, at kommunen i en periode ansætter en af forældrene til at varetage sådanne opgaver. Vi ser da også i praksis nogle kommuner benytte sig af denne mulighed. Det skal dog bemærkes, at der ikke er noget retskrav for forældre på at blive ansat efter § 85 (se evt. Praksisnyt nr. 38/2014 om faktisk forvaltningsvirksomhed).

Eksempel: Boligindretning

I principafgørelse 76-10 om boligindretning fandt Ankestyrelsen, at kommunen skulle yde den nødvendige boligindretning efter servicelovens § 116 til en ung hjemmeboende mand på grund af hans nedsatte funktionsevne. Forældrene havde et klart ønske om, at sønnen forblev hjemmeboende.

Kommunen havde givet afslag på boligindretning i form af tilbygning og henviste til VISO-rapport, hvoraf det fremgik, at sønnen havde behov for pleje og omsorg i professionelt plejemiljø. Kommunen fandt derfor, at der i stedet skulle arbejdes på en løsning, hvor sønnen blev tilbudt institutionsplads. Fra afgørelsen:

"Ankestyrelsen fandt fortsat, at der under konkrete omstændigheder ville kunne gives afslag på boligindretning, hvis omkostningerne ved boligindretningen ville stå i misforhold til en tidsmæssig begrænset brugsmæssig fordel. Ankestyrelsen fandt dog ikke, at der i den konkrete sag var holdepunkter for at antage, at ansøgers ophold i hjemmet ville være af så kort varighed, at det kunne begrunde afslag på boligindretning under hensyn til proportionalitetsprincippet."

Det fremgår i øvrigt af afgørelsen, at der bl.a. blev lagt vægt på følgende forhold: Sønnen har varigt nedsat fysisk og psykisk funktionsevne som nødvendiggør boligindretning i hans hjem for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for ham.

- Sønnens forældre - som også er værge for sønnen - har givet udtrykkeligt udtryk for, at sønnen skal forblive i hjemmet, så længe forældrene formår at varetage plejeopgaverne. Familien ønsker ikke sønnen institutions-anbragt.
- Eksisterende bolig er ikke egnet til ophold for sønnen (han sover f.eks. i en specialseng i stuen). Husets badeværelse er for lille til, at han kan bades og ordnes af to hjælpere som påkrævet. Han har derfor ikke fået hjemmehjælp siden 2007. Det er vanskeligt at få plads til sønnens hjælpemidler i boligen.
- Selvom det fremgår af rapport fra VISO, at sønnens plejebehov bedst tilgodeses i institutionsregi, er der ingen konkrete omstændigheder i sagen, der tyder på, at sønnen er på vej til at flytte på institution.

Eksempel: Kontant tilskud til ansættelse af hjælpere efter § 95, stk. 3

Efter servicelovens § 95, stk. 2 kan en borger med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der har behov for personlig hjælp og pleje og for støtte til løsning af nødvendige praktiske opgaver i hjemmet og i mere end 20 timer ugentligt vælge at få udbetalt et kontant tilskud til hjælp, som den pågældende selv antager.

Efter § 95, stk. 3 kan kommunalbestyrelsen dog i særlige tilfælde beslutte, at hjælpen efter stk. 2 fortsat skal gives som naturalhjælp eller udbetales til en nærtstående person (f.eks. ægtefælle, samlever eller forældre), som helt eller delvis passer den pågældende (se evt. Praksisnyt nr. 59/2016 om kontant tilskud til ansættelse af hjælpere efter § 95, stk. 3).

Afrunding

Forældre til en hjemmeboende voksen med nedsat funktionsevne har ret til "blot" at være forældre. Hvis forældrene ønsker at påtage sig visse opgaver vedr. den hjemmeboende, er det ok, men det bliver ikke dermed en forpligtelse for dem.

Det er således altid kommunens ansvar at sørge for den fornødne hjælp til den voksne hjemmeboende, herunder at vurdere en ansøgning om hjælp i forhold til alle relevante muligheder i lovgivningen jf. retssikkerhedslovens § 5.

Ovenfor har jeg gennemgået nogle af mulighederne for hjælp, men det er ikke en udtømmende beskrivelse af hjælpemuligheder.

Patientvejleder/
Henriette Larsen